

Til
Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Deres ref: 24/405-

Høring – forslag til endring i forskrift om produksjonstilskudd for nyhets- og aktualitetsmedier

Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Vi har for øyeblikket drøyt 800 medlemmer. Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og redaksjonell uavhengighet er blant våre viktigste arbeidsområder.

Vi viser til høringsbrev av 16. mai.

NRs merknader er primært knyttet til forslaget om å endre forskriftens § 5, første ledd, bokstav e.

1. Generelt om produksjonstilskuddet og mediestøtte

Norge har et unikt mediemangfold når det kommer til seriøse, redaktørstyrte medier, både geografisk, tematisk og når det gjelder formater og formidling. Vi skårer svært høyt på alle målinger både når det gjelder bruk av nyhets- og aktualitetsmedier, betalingsvilje for nyheter og tillit til de samme mediene. Norsk mediepolitikk er en suksess, blant annet takket være kloke mediepolitikere, med stor forståelse for og innsikt i uavhengige nyhets- og aktualitetsmediers betydning som demokratiets infrastruktur.

Mediestøtten har i hovedsak fulgt to hovedspor:

- Direkte støtte, gjennom produksjonstilskudd, distribusjonsstøtte, innovasjonsstøtte osv.
- Indirekte støtte gjennom fritak for merverdiavgift. Dette er strengt tatt en støtte til *kjøperen* av redaksjonelle nyhetstjenester, ved at man slipper å betale en avgift, men fungerer selvsagt som en betydelig fordel for de medier som er avhengige av å selge abonnementer eller

enkeltutgaver. Momsfritaket har historisk vært viktig for å at norske medier har oppnådd høye salgstall, og utvidelsen til også å gjelde elektroniske nyhetstjenester har vært avgjørende for den helt nødvendige digitale omstillingen norske medier har gjennomgått. Vi går i denne sammenheng ikke inn på den delvise reverseringen av støtten som skjedde i forbindelse med det siste statsbudsjett. Den er et kraftig tilbakeskritt med tanke på norske mediers muligheter til å innovere og utvikle formidlingsformater som kan konkurrere med de internasjonale tekngigantene som i dag i praksis er norske mediers sterkeste konkurrenter – særlig når det kommer til de yngste mediebrukerne.

Momsfritaket er en objektivt, teknologinøytral støtte som er relativt enkel å beregne. Fritaket er rettighetsstyrt og handler ikke om å fordele en forhåndsdefinert budsjettpost. Etter vårt syn er dette den største utfordringen med dagens produksjonstilskudd. Støtteordningen er et nullsumspill. I et gjennomgående statisk mediebilde, som vi har historisk erfaring med, behøver ikke det å by på de store utfordringene.

I dagens langt mer dynamiske mediebilde og hvor det også er et uttrykt ønske om å stimulere til innovasjon og nyetableringer, blir et slikt nullsumspill et betydelig problem. Det innebærer at dersom en ny aktør kommer til som oppfyller de grunnleggende kriteriene for å få støtte, så vil noen andre måtte få mindre. Ikke fordi de har gjort publisistiske endringer som tilsier det, eller fordi mediets økonomi tilsier det, men rett og slett fordi det er flere som skal dele den samme kaken. Etter vårt syn er dette en kontraproduktiv måte å tildele støtte på, til en så viktig funksjon i det norske demokratiet. Vi vil derfor oppfordre departementet til å starte et arbeid med å legge om ordningen med produksjonstilskudd til å bli en rettighetsbasert løsning og ikke basert på en forhåndsdefinert budsjettpost, som ikke tar hensyn til at medielandskapet endres og utvikles.

2. Forslag om endring av kriteriene for produksjonstilskudd

I § 5 i dagens forskrift er det listet opp hele ti generelle kriterier for at et medium kan motta produksjonsstøtte. Disse kommer i tillegg til andre avgrensende bestemmelser, som virkeområde i § 2, definisjoner i § 3, beregning av abonnementstall i § 4 og vilkår knyttet til medieselskapet (utgiver) i § 6.

Av dagens § 5, første ledd, bokstav e, fremgår det at det er et krav at mediet «...har en ansvarlig redaktør, jf. Medieansvarsloven § 3 første ledd bokstav a.» Av denne paragrafen fremgår det at redaktør defineres som «*fysisk person som treffer avgjørelse om innholdet i mediet eller om del av dette.*» I høringsnotatet og vedlagte utkast til endring i forskriften foreslås det å endre dette til «*har en ansvarlig redaktør, som har sluttet seg til allment aksepterte presseetiske standarder.*»

Vi stiller oss tvilende til om det er en fornuftig endring. Dagens formulering gir en tydelig forankring i det viktigste formelle og generelle regelverket vi har for å sikre redaksjonell uavhengighet og samtidig tydeliggjøre redaktørens ansvar, et regelverk som samtidig innebærer den eneste legaldefinisjon av redaksjonelle nyhetsmedier. Å frigjøre produksjonstilskuddet fra lovverket mener vi vil være uheldig. Derimot kan det stilles spørsmål ved om henvisningen til medieansvarsloven burde endres noe, slik at den treffer bredere.

Det heter i høringsnotatet:

«Dagens bestemmelse i § 5 bokstav e, viser til en søker må ha en ansvarlig redaktør i tråd med definisjonen i medieansvarsloven. Det er dermed ingen krav til redaktøren utover et eventuelt straffe- og erstatningsrettslig ansvar.»

Det er vel bare delvis riktig. I hvert fall er det ikke noe problem å formulere dette slik at henvisningen til medieansvarsloven også gjelder krav som stilles til *mediet*, jf medieansvarslovens § 2. Vi kommer tilbake til dette.

Når det gjelder forslaget til ny formulering, heter det i høringsnotatet:

«For å sikre at tilskuddsmottakere har redaktører som følger god presseskikk, bør det gjøres en presisering i denne bestemmelsen.»

Et krav om man har «sluttet seg til» noen prinsipper er neppe noen garanti for at redaktørene, eller – mer presist – mediet «følger god presseskikk». Slik dette er formulert i høringsnotatet vil det være en erklæring hvem som helst kan avgi. Hvordan har departementet tenkt at dette skal vurderes? Er det tilstrekkelig med en ensidig erklæring om at man har «sluttet seg til allment aksepterte presseetiske standarder», eller skal tilskuddsmyndigheten vurdere i hvilken grad redaktøren og mediet faktisk følger «presseetiske standarder»? Det kan i så fall bli krevende. Selv medier som åpenbart fyller kriteriene for tilskudd blir fra tid til annen felt for brudd på god presseskikk i Pressens Faglige Utvalg (PFU). Hvor mye skal til før man faller utenfor ordningen med produksjonstilskudd. Vi er overbevist om at departementet, med et kriterium som foreslått i høringsnotatet, kommer opp i en rekke vanskelige og høyst subjektive avgrensninger.

Det er i så fall stikk i strid med det som bør være et klart mål for alle ordninger som gjelder frie og uavhengige medier; at støtte skal gis på så objektive kriterier som mulig.

Etter vårt syn er det viktig å se kriteriene i forskriften om produksjonstilskudd i sammenheng. Det kriteriet departementet foreslår å endre er ett av til sammen ti kriterier:

Nyhets- og aktualitetsmedier kan få tilskudd når de

- a. har som hovedformål å drive løpende journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt til allmennheten*
- b. har nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt som utgjør majoriteten av mediets samlede redaksjonelle innhold gjennom et kalenderår*
- c. har en bred sammensetning av ulike sjangre og tematisk innhold fra ulike samfunnsområder*
- d. er redaksjonelt selvstendig*
- e. har en ansvarlig redaktør, jf. medieansvarsloven § 3 første ledd bokstav a*
- f. tar reell betaling for nyhets-, aktualitets- og debattstoff og annonser etter en offentlig tilgjengelig prisliste*
- g. har beregnet løssalg som utgjør mindre enn halvparten av beregnet abonnementstall*
- h. publiserer minst fem egenproduserte redaksjonelle saker per uke i minimum 48 av årets uker*
- i. publiserer minst 480 egenproduserte redaksjonelle saker per år*
- j. har minst 700 i abonnementstall*

De fem første kriteriene stiller krav til mediets formål, innhold og publisistiske rammeverk. Etter vårt syn er dette et godt utgangspunkt for også å vurdere hvorvidt et medium er kvalifisert for støtte eller ikke. Det punktet departementet ønsker å endre har altså i utgangspunktet ingen betydning dersom ikke de øvrige punktene er oppfylt. Kravene er kumulative.

Dersom departementet ønsker å forsterke bokstav e) i § 5, kan det gjøres ved å bygge inn flere referanser, uten å fjerne henvisningen til medieansvarsloven. Samtidig kan man gjøre henvisningen til medieansvarsloven noe bredere. Det kan for eksempel gjøres slik:

«...har en ansvarlig redaktør, jf medieansvarsloven § 3 første ledd bokstav a, med ansvar og frihet i tråd med denne loven og med Redaktørplakaten, som oppfyller de prinsippene som er trukket opp i Redaktørplakaten og de kriterier som ligger til grunn for denne og som tydelig har forpliktet seg på de presseetiske prinsippene, slik disse er nedfelt i Vær Varsom-plakaten.»

Dette vil, etter vårt syn, gi en tydeligere innramming av kravene til en ansvarlig redaktør, enn den noe smale definisjonen i medieansvarslovens § 3 alene. Den definisjonen er jo rettet inn på forståelsen av medieansvarsloven og dermed i begrenset grad egnet som selvstendig vurderingskriterium for hvorvidt et medium bør motta produksjonsstøtte eller ikke. Det gir også departementet flere mulige, men like fullt i stor grad objektive kriterier å vurdere, ikke bare i forhold til redaktøren, men ikke minst til mediet som sådan.

Så er det slik at heller ikke dette gir noen garantier for at ikke mediet kan komme til å bryte god presseskikk, slik høringsnotatet kan gi inntrykk av håp om, men det blir i det minste klart flere elementer å trekke vekslers på i vurderingen enn dagens henvisning til en smal definisjon og høringsnotatets formulering om en helt generell og ensidig erklæring fra redaktørens side.

Vi mener det forslaget vi har skissert ovenfor er den beste tilnærmingen for å oppnå det departementet ønsker.

Vi viser for øvrig til høringsuttalelsen fra Mediebedriftenes Landsforening (MBL).

Oslo, 2024-07-15

for Norsk Redaktørforening

A handwritten signature in blue ink, reading "Reidun K. Nybø". The signature is written in a cursive style with a large initial 'R'.

Reidun Kjelling Nybø (sign.)
generalsekretær

A handwritten signature in blue ink, reading "Arne Jensen". The signature is written in a cursive style with a large initial 'A'.

Arne Jensen (sign.)
seniorrådgiver